

SPRAWOZDANIE ZA 2004 R. Streszczenie

Sprawozdanie za 2004 r. obejmuje pierwszy okres istnienia Europejskiego Inspektora Ochrony Danych (EIOD) jako nowego, niezależnego organu kontrolnego, mającego za zadanie zapewnienie przestrzegania przez instytucje i organy wspólnotowe podstawowych praw i wolności osób fizycznych, a w szczególności ochronę ich prywatności, w odniesieniu do przetwarzania danych osobowych. Dokument ten opisuje „**tworzenie nowej instytucji**” od początkowych stadiów do chwili, kiedy nowo powstały organ uzyskał zdolność do coraz efektywniejszego wykonywania zadań. Sprawozdanie przedstawia w zarysie pierwsze doświadczenia w różnych dziedzinach aktywności, jak również ramy prawne i podstawowe kierunki polityki.

Rozdział 1 – „Bilans i perspektywy” – opisuje ramy prawne działalności EIOD i powierzone mu zadania i uprawnienia. Uwypuklone są również główne cele na rok 2005. Historię tworzenia nowej instytucji opisuje od strony praktycznej rozdział 2. Rozdziały 3–5 zawierają szersze omówienie obowiązków i uprawnień EIOD. Rozdział 3, poświęcony nadzorowi, objaśnia zadanie EIOD, polegające na monitorowaniu przetwarzania danych w instytucjach i organach wspólnotowych, przy współpracy z inspektorami ochrony danych (IOD), obecnymi w każdej instytucji lub organie. Rozdział 4, na temat konsultacji, objaśnia działalność doradczą EIOD na rzecz instytucji i organów wspólnotowych we wszystkich sprawach związanych z przetwarzaniem danych osobowych. Przyjmując wnioski ustawodawcze dotyczące ochrony danych osobowych, Komisja zasięga każdorazowo opinii EIOD. Rozdział 5, poświęcony współpracy, podkreśla aktywną rolę, jaką odgrywa EIOD w działalności Grupy Roboczej ds. Artykułu 29, jak również we współpracy z organami nadzoru nad ochroną danych osobowych w tzw. trzecim filarze Unii. Rozdział 6 ilustruje globalny charakter zagadnienia ochrony danych osobowych i omawia kontakty międzynarodowe nawiązane przez EIOD w 2004 r.

Rozdział 1: Bilans i perspektywy

Ustanowienie niezależnego organu na szczeblu europejskim monitorującego i zapewniającego stosowanie zabezpieczeń prawnych służących ochronie danych osobowych stanowi **nowe doświadczenie dla instytucji i organów wspólnotowych**, jak również dla Unii Europejskiej jako całości.

Rzadko zdarza się, by z nowymi doświadczeniami nie szły w parze problemy. Na przykład odpowiednie przepisy w sprawie ochrony danych osobowych weszły w życie w lutym 2001 r., przy czym ustanowiony został roczny okres przejściowy. Natomiast mianowanie EIOD i jego zastępcy nabrało mocy w styczniu 2004 r. Oznaczało to brak nadzoru zewnętrznego przez okres trzech lat, podczas których prawa podmiotów danych nie mogły być chronione w sposób zgodny z zamierzeniami towarzyszącymi przyjęciu tych przepisów. Choć inspektorzy ochrony danych wykonali bardzo użyteczną pracę, wprowadzanie w życie istniejących przepisów i ich nadzorowanie pozostaje sprawą pilną: UE nie może sobie pozwolić na niestosowanie przepisów, do których stosowania przyjęła zobowiązanie i zobowiązała Państwa Członkowskie. Wskazana jest jednak ostrożność w sądach, gdyż nic nie wskazuje na brak woli przestrzegania na

szczeblu Wspólnoty tych przepisów, uznawanych powszechnie za uzasadnione i właściwe.

Artykuł 286 Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską stanowi, że akty wspólnotowe dotyczące ochrony osób fizycznych w odniesieniu do przetwarzania danych osobowych oraz swobodnego przepływu tych danych mają również zastosowanie do instytucji i organów wspólnotowych, z czym wiąże się ustanowienie niezależnego organu kontrolnego. Odpowiednie przepisy, o których mowa w tym postanowieniu, określono w **rozporządzeniu (WE) 45/2001** Parlamentu Europejskiego i Rady.

Rozporządzenie to nie powinno być rozpatrywane samo w sobie, tylko w znacznie **szerszych ramach** związanych z pracami podejmowanymi w dłuższym okresie przez Unię Europejską i Radę Europy. Prace te, których podstawę stanowi art. 8 Europejskiej Konwencji o Ochronie Praw Człowieka (ECHR), wywarły również wpływ na Kartę Praw Podstawowych UE, włączoną obecnie, jako część II, do Traktatu ustanawiającego Konstytucję dla Europy.

Na szczeblu Unii Europejskiej, ochronę danych osobowych zapewniają:

- Artykuł 6 Traktatu o Unii Europejskiej
- Artykuł 286 Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską
- Artykuł 8 Karty Praw Podstawowych
- Dyrektywa 95/46/WE
- Dyrektywa 2002/58/WE.

Rozporządzenie (WE) 45/2001 określa zasady obowiązujące instytucje i organy UE. Rozporządzenie to stosuje się do „przetwarzania danych osobowych przez instytucje i organy wspólnotowe, o ile takie przetwarzanie jest dokonywane podczas wykonywania czynności, które w całości lub częściowo wchodzą w zakres prawa wspólnotowego”. Dotyczy ono zasad ogólnych, takich jak rzetelne i legalne przetwarzanie, proporcjonalność i użycie zgodne z przyjętymi celami, szczególne kategorie danych wrażliwych, informacje przekazywane podmiotowi danych, prawa podmiotu danych, a także nadzoru, stosowania prawa i środków odwoławczych. Ustanawia ono również niezależny organ nadzoru (EIOD) odpowiedzialny za monitorowanie przetwarzania danych osobowych przez instytucje i organy Wspólnoty. Każda instytucja posiada IOD, który współpracuje z EIOD.

Obowiązki i uprawnienia EIOD określają art. 41, 46 i 47 rozporządzenia. Jego obowiązki obejmują „nadzór”, „konsultacje” i „współpracę”. Każdy z tych obowiązków omówiono szerzej w kolejnych rozdziałach.

Ustanowienie niezależnego organu nadzoru na szczeblu europejskim stanowi nie tylko podstawowy składnik właściwej polityki ochrony danych, ale również zasadniczy środek zapewniający ochronę zasad i wartości określonych w artykule 8 europejskiej Konwencji o ochronie praw człowieka i artykule II-68 Konstytucji. Postanowienia te w widoczny sposób akcentują rolę niezależnych organów kontrolnych w realizacji tych zasad i wartości.

Należy zdać sobie sprawę, że **stale rośnie liczba polityk UE zależnych od zgodnego z prawem przetwarzania danych osobowych**. Jest tak dlatego, że wiele działań w nowoczesnym społeczeństwie generuje dziś dane osobowe lub korzysta z takich danych jako informacji wejściowych. Powyższe dotyczy również instytucji i organów europejskich w kontekście ich ról administracyjnych lub związanych z formułowaniem polityki, a tym samym również realizacji ich programów politycznych. Oznacza to, że skuteczna **ochrona danych osobowych**, jako podstawowa wartość leżąca u podstaw unijnych polityk, powinna być postrzegana jako **warunek ich**

powodzenia. EIOD będzie działać w takim ogólnym duchu i oczekuje w odpowiedzi pozytywnych reakcji.

Główne **cele na 2005 r.** opisane w sprawozdaniu są następujące:

- Rozwój sieci IOD
- Przygotowywanie broszur, strony internetowej i biuletynu informacyjnego
- Powiadomienia i kontrole wstępne
- Wytyczne dotyczące skarg i dochodzeń
- Kontrole i dochodzenia
- Prywatność i przejrzystość
- Zagadnienia monitorowania łączności elektronicznej i danych o połączeniach
- Opiniowanie projektów aktów ustawodawczych
- Ochrona danych w trzecim filarze
- Rozwój zasobów

Rozdział 2: Tworzenie „nowej instytucji”

W 2004 r. instytucja EIOD rozpoczęła działalność. W tworzeniu jej otoczenia administracyjnego z pomocą przyszły Parlament Europejski, Komisja i Rada, co zapewniło dostęp do specjalistycznej wiedzy, cenną pomoc w wykonywaniu pewnych zadań i pozwoliło osiągnąć efekty skali.

EIOD zamierza kontynuować rozwijanie tego otoczenia w 2005 r.

Rozdział 3: Nadzór

Podstawowym celem EIOD jako nowo utworzonego, niezależnego organu jest sprawowanie nadzoru nad stosowaniem przepisów rozporządzenia (WE) 45/2001 i innych odnośnych aktów prawnych do wszelkich operacji przetwarzania danych osobowych prowadzonych przez instytucję lub organ Wspólnoty (z wyjątkiem Trybunału Sprawiedliwości działającego z mocy prawa) w zakresie, w jakim dane te są przetwarzane w ramach wykonywania czynności, z których całość lub część wchodzi w zakres prawa wspólnotowego. W tym celu rozporządzenie określa i przyznaje szereg obowiązków i uprawnień związanych z zadaniem sprawowania nadzoru.

Środki działania stosowane w 2004 r. obejmowały kontrole wstępne, informowanie podmiotów danych, rozpatrywanie skarg i prowadzenie dochodzeń. Po wydaniu opinii przez EIOD prowadzono konieczne działania uzupełniające. Administratorzy danych podejmowali działania stosownie do powyższego.

Wszelkie operacje przetwarzania mogące z racji ich charakteru, zakresu lub celów powodować określone zagrożenia dla praw i wolności podmiotów danych podlegają **kontroli wstępnej**. Kontrola wstępna musi zostać przeprowadzona przez EIOD po otrzymaniu powiadomienia od IOD z danej instytucji lub organu Wspólnoty. Ostateczna odpowiedź udzielana jest w formie opinii EIOD, która zostaje przekazana administratorowi prowadzącemu operację przetwarzania danych i IOD z zainteresowanej instytucji lub organu. Opinia musi zostać dostarczona w ciągu dwóch miesięcy od otrzymania powiadomienia. Prowadzony jest rejestr operacji przetwarzania danych, o których otrzymano powiadomienia celem przeprowadzenia kontroli wstępnej.

Kontrole wstępne dotyczą nie tylko operacji, które jeszcze się nie rozpoczęły („właściwe kontrole wstępne”), ale także operacji przetwarzania, które rozpoczęły się

przed dn. 17 stycznia 2004 r. lub przed wejściem w życie rozporządzenia. Sprawy te są rozpatrywane na zasadzie *ex post*. W 2004 r. powiadomiono EIOD o czterech przypadkach wymagających „właściwej” kontroli wstępnej. Odnotowano ok. 100 spraw traktowanych jako „kontrola wstępna *ex post*”.

W 2004 r. do EIOD wpłynęło 51 wniosków o **udzielenie informacji**. Na większość z nich odpowiedziano w ciągu dwóch dni roboczych.

Wpłynęło również 8 **skarg** wchodzących w zakres kompetencji EIOD: z tej liczby 6 skierowanych było przeciw Komisji, 1 przeciw EBC i 1 przeciw Parlamentowi. Doświadczenia nabyte przy rozpatrywaniu tych skarg są obecnie wykorzystywane do opracowania podręcznika.

Rozpoczęły się pierwsze **dochodzenia** prowadzone przez EIOD. W odczuciu instytucji i organów wspólnotowych, łączenie wymogów publicznego dostępu do dokumentów i ochrony danych osobowych nastręcza trudności. Zarezerwowano środki na opracowanie dokumentu politycznego w sprawie równoczesnego promowania publicznego dostępu do dokumentów i ochrony danych osobowych.

Równocześnie EIOD rozpoczął prace dotyczące przetwarzania danych o połączeniach i rozliczeniach dotyczących wszelkiego rodzaju środków łączności elektronicznej w instytucjach europejskich. Cel tych działań jest dwojaki. EIOD dąży do sformułowania wytycznych w tej sprawie, jak również stworzenia wykazu lub wykazów danych o połączeniach, które mogą być przetwarzane w celu zarządzania budżetem i ruchem telekomunikacyjnym, włączając w to sprawdzanie, czy użytkownicy korzystają z systemu telekomunikacyjnego zgodnie z uprawnieniami.

Osobno omówiony jest temat systemu **Eurodac**, zarówno z punktu widzenia ram prawnych jego funkcjonowania, jak i jego znaczenia w szerszej perspektywie. Rozporządzenie (WE) 2725/2000 dotyczące ustanowienia systemu „Eurodac” (porównywanie odcisków palców w celu skutecznego stosowania Konwencji Dublińskiej) przewiduje ustanowienie tymczasowego wspólnego organu nadzoru, który ma zostać rozwiązany po ustanowieniu EIOD. Od stycznia 2004 EIOD jest organem kontrolnym dla jednostki centralnej Eurodac, a także monitoruje przekazywanie przez jednostkę centralną danych osobowych do Państw Członkowskich.

Rozdział 4: Konsultacje

Art. 41 rozporządzenia 45/2001 nakłada na EIOD odpowiedzialność za doradzanie instytucjom i organom wspólnotowym we wszystkich kwestiach związanych z przetwarzaniem danych osobowych. EIOD doradza wszystkim instytucjom i organom wspólnotowym z własnej inicjatywy lub w odpowiedzi na zapytania w ramach konsultacji. Art. 28 ustanawia wymóg, by przyjmując projekty aktów prawnych odnoszących się do ochrony danych osobowych, Komisja konsultowała się z EIOD.

W 2004 r. EIOD rozpoczął wprowadzanie w życie powyższych przepisów rozporządzenia. Pierwsze podjęte działania dotyczyły **środków administracyjnych**. W dziedzinie konsultowania **projektów aktów ustawodawczych** pierwsza formalna opinia została wydana 22 października 2004 r. Przedmiotem opinii był wniosek dotyczący rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady dotyczącego wzajemnej pomocy administracyjnej w celu ochrony interesów finansowych Wspólnoty przed nadużyciami finansowymi i wszelkimi innymi działaniami niezgodnymi z prawem. Została ona opublikowana w Dzienniku Urzędowym i na stronie internetowej EIOD (www.edps.eu.int).

Także w 2004 r. EIOD rozpoczął przygotowywanie dokumentu politycznego mającego na celu wyjaśnienie, w jaki sposób pojmuje on swoją rolę jako doradcy instytucji

wspólnotowych w sprawach dotyczących projektów aktów prawnych i związanych z nimi dokumentów.

Rozdział 5: Współpraca

Grupa Robocza ds. Artykułu 29 to skrótowe określenie Grupy Roboczej ustanowionej na mocy art. 29 dyrektywy 95/46/WE, mającej za zadanie przekazywanie Komisji niezależnych opinii w sprawach ochrony danych i świadczenia pomocy w tworzeniu zharmonizowanych polityk ochrony danych w Państwach Członkowskich. W jej skład wchodzi przedstawiciele krajowych organów nadzoru ze wszystkich Państw Członkowskich, EIOD oraz przedstawiciel Komisji. EIOD uważa Grupę Roboczą za ważną platformę współpracy, i dlatego aktywnie uczestniczy w jej pracach od połowy stycznia 2004 r.

EIOD współpracuje również z organami nadzoru ochrony danych ustanowionymi na mocy tytułu VI Traktatu o Unii Europejskiej („trzeci filar”) w celu doprowadzenia do bardziej konsekwentnego stosowania przepisów i procedur w tej dziedzinie. Powyższe dotyczy wspólnych organów nadzoru Europolu, systemu Schengen, Eurojust i Systemu Informacji Celnej. Zainteresowane strony są przekonane o potrzebie wspólnego, zharmonizowanego podejścia do tej bardzo delikatnej problematyki.

Rozdział 6: Stosunki międzynarodowe

W celu nawiązywania kontaktów międzynarodowych, EIOD aktywnie uczestniczy w europejskich i międzynarodowych konferencjach poświęconych ochronie danych. Konferencje takie stanowią bardzo użyteczną platformę dyskusji w sprawach interesujących wszystkich uczestników, umożliwiającą wymianę informacji i doświadczeń w różnych dziedzinach.

EIOD poświęcił również wiele czasu i wysiłku na objaśnianie swoich zadań i propagowanie wiedzy o swojej działalności poprzez wystąpienia publiczne i inne formy aktywności w różnych Państwach Członkowskich w ciągu całego roku.

30 marca 2005 r.